

naboskap

102070

Maria-Pia Boethius heter en svensk forfatter og frilansjournalist som i disse dager utgir en bok om Sverige og 2. verdenskrig.

Boka er skrevet for etterkrigsgenerasjonen. Selv er Boethius født i 1947. Utgangspunktet er den skarpe kritikken som mange utenlandske journalister og historikere etter krigen har reist mot Sveriges såkalte nøytralitet under krigen. Maria-Pia Boethius har satt seg fore å undersøke holdbarheten i denne kritikken. Hennes hovedtese er klar: Sverige førte en politikk som i de første krigsåra klart begünstiget den tyske krigføringen. Stemningen i landet var tyskvennlig. Den svenske nøytraliteten ble i virkeligheten undergravd.

■ ■ Hun anfører få motforestillinger mot hovedtesen. I et skarpt partsinnlegg samler hun de opplysninger hun makter for å underbygge sin kritikk av ettergivenheten i forhold til Nazi-Tyskland. Boka bringer ingen nye opplysninger, men konsentrert i en indignert og korthogd form virker syndelista drepende.

Sommeren 1941 gikk tross og med tyske soldater uhindret gjennom Sverige. En hel divisjon ble sendt fra Norge til fronten i Finland med den svenske regjeringens samtykke. I alt ble over to millioner tyske soldater fraktet på svensk jord i løpet av krigsåra. Også veldige mengder med krigsmateriell gikk samme vei. Svenske soldater passet på slik at transporten var beskyttet.

■ ■ Det er en historielekse som er verd å repetere: Svenske soldater la ut minesperrer for å beskytte tyske skip i Østersjøen. Tyske trosskip gikk uhindret gjennom svensk territorialfarvann under handelsflagg. Over svensk luftrom fløy samtidig finske og tyske krigsfly uten at svenskene åpnet ild. I Göteborg ble på denne tida norske handelsfartøyer holdt tilbake til tross for at de legalt var overført til Storbritannia. Svenske penger og svensk manipulasjon med lovene bidro til at handelsskipene ble holdt fast.

■ ■ Registeret virker uttømmelig: Fra Luleå ble det innskipet 45 000 tonn jernmalm hver dag til den tyske våpenindustrien. 28. oktober sendte Gustav V et personlig budskap til Hitler der han takker varmt for at Føreren har bestemt seg for å slå ned bolsjevismen. Kongen håpet, skrev han, at regjeringen i Sverige snart skulle kunne finne en heldig løsning på spørsmålet som gjaldt forbud av kommunistpartiet. Eksempler på jødehets, jødehat og tilbakeholdelse av informasjon om konsentrasjonsleirer og masseutryddelse hører med til historien.

■ ■ De to nederlandske forskerne Gerard Alders og Cees Wiebes har tidligere avslørt Wallenbergs hemmelige forretninger med nazistene. Gjennom store lånetransaksjoner gjorde Wallenberg-konsernet det mulig for tyskerne å framstille tungtvann for sine atombombepplaner og aluminium for sine fly. Handelstransaksjonene med Tyskland var en av de dystreste sidene ved den svenske nazivennligheten. En annen var det demokratiske forfallet, både den frivillige og den påtvungne sensuren, som lammet store deler av kritikken mot samlingsregjeringens unnfalighet. Det er det siste som etterlater sterkest inntrykk på en norsk leser: Vennligheten mot Tyskland. Aftonbladets åpenbare Hitler-flirt. Blomstene som de tyske soldatene fikk da de var på ferd gjennom Sverige. Mangelen på krass opposisjon. Likevel skal vi også huske de som sa ifra: Zäta Höglund i Socialdemokraten, Torgny Segerstedt, Arthur Engberg og Ture Nerman.

Karsten Alnæs